

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев1 61/2023
24.01.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез, председника већа, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужилаца АА из ..., ББ из ... и ВВ из ..., чији је заједнички пуномоћник Горан Стефановић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство одбране, ВП 7600/19 Врање, чији је заступник Војно правобранилаштво, Одељење у Нишу, ради дискриминације и накнаде штете, одлучујући о ревизији тужилаца АА и ВВ изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 1259/18 од 22.02.2018. године, у седници одржаној 24.01.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Нишу Гж 1259/18 од 22.02.2018. године, у делу става првог изреке и пресуда Вишег суда у Врању П 31/16 од 21.12.2017. године, у делу става другог изреке, тако што се **УСВАЈА** тужбени захтев тужилаца АА и ВВ и **ОБАВЕЗУЈЕ** тужена да им на име накнаде материјалне штете исплати износ од по 265.999,00 динара са законском затезном каматом од 16.01.2013. године до исплате, у року од 15 дана од дана достављања писменог отправака ове пресуде, под претњом принудног извршења.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиоцима АА и ВВ накнади трошкове ревизијског поступка у износу од 69.359,94 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате, у року од 15 дана од дана достављања писменог отправака ове пресуде.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Врању П 31/16 од 21.12.2017. године, ставом првим изреке, утврђено је да је Закључком Владе Републике Србије 05 број 401-161/2008 од 17.01.2008. године, којим су обезбеђена средства ради исплате новчане помоћи ратним војним резервистима са пребивалиштем на територији седам неразвијених општина (Куршумлија, Блаце, Бојник, Лебане, Житорађа, Дољевац и Прокупље), повређено начело једнаких права и обавеза, чиме је извршена дискриминација тужилаца АА из ..., ББ из ... и ВВ из ..., на основу места рођења и пребивалишта. Ставом другим изреке,

одбијен је тужбени захтев тужилаца којим су тражили да им тужена на име накнаде материјалне штете исплати износа од по 265.999,00 динара са законском затезном каматом од подношења тужбе до исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев тужилаца којим су тражили да им тужена на име накнаде нематеријалне штете због претрпљених душевних болова услед повреде права личности исплати износ од по 60.000,00 динара са законском затезном каматом од правноснажности пресуде до исплате. Ставом четвртим изреке, одбијен је приговор пресуђене ствари. Ставом петим изреке, обавезана је тужена да тужиоцима накнади трошкова поступка у износу од 74.300,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж 1259/18 од 22.02.2018. године, ставом првим изреке, одбијене су као неосноване жалбе тужилаца АА и ВВ и тужене, и потврђена првостепена пресуда у делу става првог изреке у односу на тужиоце АА и ВВ, у ставу другом, трећем и четвртим изреке. Ставом другим изреке, преиначена је првостепена пресуда у односу на тужиоца ББ, као и у ставу петом изреке у односу на трошкове поступка, тако што је одбијен тужбени захтев тужиоца ББ, којим је тражио да се утврди да је у односу на њега закључком Владе Републике Србије 05 бр. 401/161/2008 од 17.01.2008. године извршена дискриминација на основу места рођења и пребивалишта, на начин ближе описан у овом ставу изреке и обавезана тужена да тужиоцима АА и ВВ накнади трошкове поступка у износу од 110.550,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је захтев тужиоца ББ за накнаду трошкова поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужиоци су изјавили ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је пресудом Рев 3636/2018 од 21.06.2019. године ревизију тужилаца одбио као неосновану.

Одлуком Уставног суда Републике Србије Уж 274/2019 од 14.09.2023. године усвојена је уставна жалба АА и ВВ и утврђено да је наведеном пресудом Врховног касационог суда у делу којим је одлучено о ревизији ових подносилаца уставне жалбе у погледу захтева за накнаду материјалне штете, повређено право ових подносилаца уставне жалбе на правично суђење зајемчено одредбом члана 32. став 1. Устава Републике Србије, и у том делу је поништена пресуда Врховног касационог суда Рев 3636/2018 од 21.06.2019. године и одређено да исти суд донесе нову одлуку о том делу њихове ревизије изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 1259/18 од 22.02.2018. године. У образложењу одлуке Уставног суда изнети су разлози неприхватљивости оцене ревизијског суда о основаности приговора застарелости потраживања накнаде материјалне штете овим тужиоцима.

Врховни суд је на основу члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 72/11...10/23) испитао правноснажну пресуду другостепеног суда у делу који се односи на захтев за накнаду материјалне штете тужиоцима АА и ВВ и нашао да је ревизија у том делу основана.

Доношењем побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП-а, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци су као војни обвезници били мобилисани и војно ангажовани у резервном саставу Војске Југославије, тужилац АА у периоду од 24.03-18.06.1999. године, а тужилац ВВ у период од 28.03-12.06.1999. године. Споразумом између Владе Републике Србије и Штрајкачког одбора ратних војних резервиста неразвијених општина - Куршумлија, Лебане, Бојник, Житорађа, Дољевац, Прокупље и Блаце, закљученим 11.01.2008. године, тужена се обавезала да резервистима из наведених општина исплати ратне дневнице у више месечних рата. Закључком Владе РС од 17.01.2008. године одлучено је да се ратним војним инвалидима и резервистима из наведених седам општина, изврши исплата новчаних накнада на које се споразум односи, преносом новчаних средстава на посебан рачун општина, и исплатом уз услов да се та лица одрекну свих потраживања у свим споровима које су водили пред парничним судовима. Из списка Рачуноводственог центра Министарства одбране о извршеним исплатама ратних дневница произлази да је тужиоцу АА тужена исплатила ратне војне дневнице само за одређени временски период боравка на ратишту и то за: период од 01.04-15.04.1999. године и од 16.04-30.04.1999. године износ од по 1.012,50 динара, од 01.05-15.05.1999. године износ од 1957,50 динара, од 16.05-15.06.1999. године износ од 2.055,00 динара и од 16.06-18.06.1999. године износ од 180,00 динара, односно укупан износ од 6.217,50 динара. За тужиоца ВВ нема података о исплати дневница. Тужиоцу АА дневнице су обрачунате у висини од по 67,50 динара, у којем су износу исплаћене и војним резервистима Топличког округа, али је резервистима из овог округа по закључку Владе из 2008. године исплаћен још и износ од по 3.500,00 динара по дану. За наведени закључак Владе тужиоци су сазнали током 2012. године путем медија.

Код изнетог стања ствари, пресудама нижестепених судова је утврђено да је Закључком Владе РС од 17.01.2008. године извршена дискриминација тужилаца на основу места пребивалишта, из разлога што тужена није поступила једнако према лицима која су била у истој или сличној ситуацији, јер није свим војним резервистима обезбедила једнако право, већ их је ставила у неједнак положај тиме што је "ратне дневнице" по основу наведеног закључка исплатила само ратним резервистима са подручја седам наведених општина, а не и ратним резервистима са подручја других општина, међу којима су и тужиоци. Одлучујући о захтеву за накнаду материјалне и нематеријалне штете нижестепени судови су закључили да је основан приговор застарелости овог потраживања, јер је рок застарелости захтева за накнаду штете по основу дискриминације почео да тече од момента доношења Закључка Владе Републике Србије од 17.01.2008. године, те како је тужба у овој парници за накнаду материјалне штете поднета 16.01.2013. године, а нематеријалне штете 09.08.2016. године, то су протекли субјективни и објективни рокови застарелости прописани чланом 376. став 1. и 2. Закона о облигационим односима.

Врховни суд налази да су нижестепене пресуде у делу о накнади материјалне штете тужиоцима АА и ВВ засноване на погрешној примени материјалног права и то члана 77. и 376. Закона о облигационим односима.

Одредбама Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ бр. 29/78...., „Службени лист СРЈ“ бр. 44/99) прописано је да се рок одређен у недељама, месецима или годинама завршава оног дана који се по имену и броју поклапа са даном настанка догађаја од кога рок почиње да тече, а ако таквог дана нема у последњем месецу, крај рока пада на последњи дан тог месеца. Ако последњи дан рока пада у дан

када је законом одређено да се не ради, као последњи дан рока рачуна се следећи радни дан (члан 77. став 2. и 3.). Потраживање накнаде проузроковане штете застарева за три године од кад је оштећеник дознао за штету и за лице које је штету учинило. У сваком случају ово потраживање застарева за пет година од кад је штета настала (члан 376. став 1. и 2.). Застаревање се прекида подизањем тужбе и сваком другом повериоачевом радњом предузетом против дужника пред судом или другим надлежним органом, у циљу утврђивања, обезбеђења или остварења потраживања (члан 388.).

Код утврђеног да је Закључак Владе РС као акт којим је тужиоцима АА и ВВ услед дискриминаторског поступања тужене проузрокована штета, донет 17.01.2008. године, то је последњи дан објективног рока застарелости потраживања накнаде штете био 17.01.2013. године (четвртак), у складу са чланом 77. ЗОО, те како су тужиоци о постојању наведеног закључка сазнали 2012. године путем медија, а накнаду материјалне штете захтевали 16.01.2013. године, то није протекао ни објективни ни субјективни рок застарелости потраживања накнаде штете. Због наведеног, основани су ревизијски наводи да су нижестепени судови код оцене приговора застарелости погрешно применили материјално право када су закључили да је потраживање накнаде проузроковане материјалне штете застарело, те у том делу одбили тужбени захтев тужилаца АА и ВВ.

Имајући у виду да овим тужиоцима није исплаћена накнада као резервистима Топличког округа у висини од 3.567,50 динара за сваки дан проведен на ратишту, који износ представља збир износа дневнице која је исплаћивана војним резервистима (67,50 динара) и износа дневнице која је исплаћена резервистима Топличког округа по закључку Владе из 2008. године (3.500,00 динара), то за тужиоца АА за период од 24.03.1999. године закључно са 31.03.1999. године разлика између исплаћених и припадајућих дневница за цео период боравка на ратишту износи 304.155,00 динара, а како за тужиоца ВВ нема доказа о исплати војних дневница за цео период боравка на ратишту ради се о неисплаћеном износу од 274.697,50 динара, те је у границама постављеног тужбеног захтева, у смислу члана 3. став 1. ЗПП, тужена у обавези да тужиоцима исплати износ од по 265.999,00 динара, колико су тужиоци тужбеном захтевом тражили. На досуђени износ накнаде штете тужиоцима припада и законска затезна камата од дана подношења тужбе, у складу са чланом 277. ЗОО.

Из изнетих разлога, Врховни суд је на основу одредбе члана 416. став 1. ЗПП одлучио као у ставу првом изреке.

Како су тужиоци АА и ВВ успели у поступку по ревизији са захтевом за накнаду материјалне штете, то им на основу члана 165. став 2. у вези чланова 163. став 2, 153. став 1. и 154. став 2. ЗПП, припадају трошкови поступка према оствареном успеху. Висина накнаде ових трошкова одмерена је према опредељеном захтеву, те тужиоцима припадају трошкови у укупном износу од 69.359,94 динара и то: за састав ревизије износ од 24.000,00 динара и судске таксе на ревизију у износу од 45.359,94 динара.

**Председник већа – судија
Јелица Бојанић Керкез с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић